

LITERATURA

“A Espanya, la veritat és escandalosa”

Clara Usón explora la mort d'una actriu del 'destape' a la novel·la 'El asesino tímido'

TONI VALL
BARCELONA

Tenia només 18 anys i va caure al buit des de la terrassa de casa seva, a Madrid, mentre regava les plantes a les tres de la matinada un dia d'agost de 1977. ¿Accident, suïcidi o assassinat? No hi ha atestat policial. No hi va haver ambulància. No es va fer pública l'autòpsia. La mort de l'actriu Sandra Mozarowsky, un dels noms més fulgurants del *destape* –el cinema espanyol de pit i cuixa de la segona meitat dels anys 70–, ha quedat embolcallada pel misteri. Només hi ha rumors, pistes i mitges veritats publicades en alguns blogs d'internet, dos o tres llibres i una pila de revistes del cor de l'època.

Un d'aquests rumors assenyala que l'actriu mantenia un secret idil·li amb el rei Joan Carles i que la seva estranya desaparició hi està relacionada. “No em crec la versió oficial, és impossible de creure. El que diuen que va passar no va passar i el que va passar en realitat no ho sé; per tant, no puc afirmar res. Té sentit, doncs, fabricar, crear-ne una novel·la”, així s'expressa l'escriptora Clara Usón (Barcelona, 1961) per parlar d'*El asesino tímido* (Seix Barral), la seva última obra.

La figura de Mozarowsky, nascuda només tres anys abans que ella, ha servit a Usón per a moltes coses. Primer com a vehicle d'investigació, expressió i experimentació, que l'ha portat a capbussar-se en el seu propi passat, en un període fosc de la seva vida marcat per les drogues i la relació complicada amb la seva mare, i en un temps de la història recent d'Espanya, el tardofranquisme, habitat per moltes ombres, mentides i impostures.

Les mentides de la Transició

“Ens ho vam creure tot. Ens van explicar que n'hi havia prou canviant el retrat de Franco pel del rei i ens va semblar bé”, argumenta Usón amb afany molt crític. Assenyala la seva generació com la de “l'hedonisme, la festa, els nous rics de la llibertat” que van voler “cremar el franquisme amb una festa continuada”. “A Europa sabien que les drogues tenien conseqüències, nosaltres no. Ens sentíem immortals”, s'exclama l'escriptora barcelonina. I assenyala la quantitat d'amics que va perdre pel camí: “Èrem la generació dels ionquis, alternàvem els funerals dels nostres avis amb els dels nostres amics”. Usón no té recança per admetre que ha concebut la idea i creació de la novel·la en

L'escriptora
Clara Usón
ahir a
Barcelona.

CÈLIA ATSET

part com un vehicle per exorcitzar fantasmes i culpes pròpies.

Com passa en totes les seves novel·les, a *El asesino tímido* el suïcidi també hi té molta importància. De fet, aquest és un tema que des de sempre obsessiona Usón. “Un llibre meu no és complet si no s'hi suïcidi algú. És una aberració, ho sé, però és així”, admet l'autora de *Corazón de napalm* (2009). Està d'acord que potser aquest és el gran tabú que queda entre nosaltres: “Quan la Sandra va morir, el suïcidi era delictiu i si és l'opció que ella va prendre podria ser que la família ho encobris”. Aquesta incertesa és un element més per perfilar aquella època sinistral de la història d'Espanya, en què les dones van

passar d'estar tapades fins a les cel·les i amagades a casa a despullar-se davant la càmera com si fos la cosa més normal del món. “Quina paradoxa tan gran! Un país on ensenyar un pit ens semblava que assenyalaria l'arribada de la democràcia”, diu Usón.

Les mentides i els gripaus empasats de la Transició no són, a criteri d'Usón, història passada. Per això denuncia la regressió terrible de drets i llibertats que estem vivint, la deriva autoritària i retrògrada. “Si expliques que Joan Carles va matar el seu germà i traïr el seu pare, fets perfectament documentats, la gent se sorprèn molt i s'escandalitza. A Espanya, la veritat és escandalosa”, diu Usón. ■